

Duško LOPANDIĆ \*

UDK: 341.176:339.1(4-672EU)

str. 71-81.

## PRAVO KONKURENCIJE EVROPSKE UNIJE I JAVNA PREDUZEĆA

### Sažetak

*Pravila o konkurenciji u Ugovoru o EU se primenjuju ne samo na privatni sektor, nego i na javni sektor, odnosno na državna preduzeća. U pravu EU se pod državnim preduzećem podrazumeva preduzeće nad kojim organi javne vlasti imaju direktno ili indirektno glavni uticaj na osnovu vlasništva, finansijskog učešća ili pravila kojim se uređuje rad preduzeća.*

*S obzirom da su u pitanju preduzeća koja obavljaju funkciju od opšteg ekonomskog interesa za zajednicu, na njih se pravila o konkurenciji primenjuju vodeći računa o specifičnoj misiji koja im je poverena, odnosno imajući u vidu da izvršenje te misije ima prioritet u odnosu na očuvanje konkurencije, što se ceni u svakom posebnom slučaju. Razvoj trgovinskog prometa ne sme biti ugrožen u meri koja bi bila protivna interesima Evropske unije.*

**Ključne reči:** pravo konkurencije, javna preduzeća, Evropska unija, privatni sektor, javni sektor, ekonomski interes, trgovinski promet.

Pravila o konkurenciji u Ugovoru o EU se primenjuju ne samo na privatni sektor, nego i na javni sektor, odnosno na državne kompanije. Ovo je jasno potvrđeno u

---

\* Pomoćnik ministra spoljnih poslova. Doktor prava na Univerzitetu Paris I. Naučni saradnik.

članu 106. (nekadašnjem članu 86) Ugovora o funkcionisanju Evropske unije<sup>1</sup> (UFEU) u kome se izričito kaže da "u slučaju javnih preduzeća ili preduzeća kojima je država odobrila specijalna ili isključiva prava, države članice neće primenjivati ili zadržati na snazi nikakve mere koje su suprotne propisima iz Ugovora, posebno onim koja su navedena u članovima 18. i članovima 101-109."<sup>2</sup> Na preduzeća kojima je povereno vršenje usluga od opšteg ekonomskog interesa ili koja imaju karakter finansijskog monopola primenjuju se odredbe ugovora ili propisi o konkurenciji, *ako primena tih pravila pravno ili faktički ne sprečava izvršenje zadatka koji su im povereni*. Razvoj trgovinskog promenta ne sme biti ugrožen u meri koja bi bila protivna interesima Unije.<sup>3</sup>

#### DEFINICIJA JAVNIH PREDUZEĆA

Preduzeća koja se pominju u članu 106. Ugovora o funkcionisanju EU nisu preciznije definisana u samom Ugovoru. Međutim, imajući u vidu Direktivu 80/723<sup>4</sup> o transparentnosti finansijskih odnosa između država članica i javnih preduzeća, pod javnim preduzećima se podrazumevaju ona na koja "države članice mogu da vrše dominantan uticaj".<sup>5</sup> Pod javnim preduzećem se, dakle, u pravu EU podrazumeva preduzeće nad kojim javna vlast ima direktno ili indirektno glavni uticaj na osnovu vlasništva, finansijskog učešća ili pravila koja se uređuje rad preduzeća<sup>6</sup>. Sud pravde EU ne smatra svojstvo pravnog lica neophodnim uslovom pri određivanju da li je neki ekonomski subjekt javno preduzeće. Dovoljno je da država ima preovlađujući uticaj na odluke subjekta i da on obavlja ekonomsku aktivnost trgovačkog ili industrijskog karaktera<sup>7</sup>.

Osim javnih preduzeća, Ugovorom o funkcionisanju EU predviđena su još dva oblika preduzeća na koja se primenjuju odredbe člana 86/106: preduzeća kojima

---

<sup>1</sup> Konsolidovani tekst Ugovor o funkcionisanju EU videti u *Official Journal of the EU* C 83, vol. 53, 30.03.2010.

<sup>2</sup> Bivši članovi 12 i 81-89. Ugovora o EZ.

<sup>3</sup> Vidi član 106, stav 2. (bivši član 86).

<sup>4</sup> SLEZ, L 195/35.

<sup>5</sup> Vidi Između ostalog A. Evans, *Public undertakings in EEC Law: Commission Directive on Transparency of Financial Relations*, *JWTL* (1983), str. 445. Direktiva je menjana 1985. i 1993. godine.

<sup>6</sup> Direktiva Evropske komisije nr. 80/723 od 25. juna 1980.

<sup>7</sup> V. Evropski sud, slučaj *Decoster*, 69/91, 27. oktobar 1993, v. takođe K. Damjanović, A. Knežević, D. Popović, *Unutrašnje tržište, Osnovi poslovnog prava EU*, ESPI, Beograd 2006.

su države članice dale posebna ili isključiva prava i preduzeća kojima je povereno vršenje usluga od opšteg ekonomskog interesa ili koja imaju karakter finansijskog monopola (stav 2 člana 106). Posebna (specijalna) prava mogu biti data u bilo kojoj formi i mogu poticati iz različitih akata javnih vlasti, kao što su ovlašćenja, odricanja, dozvole itd. Kao primer preduzeća kojima država članica daje posebna ili isključiva prava, a koje Ugovor o funkcionisanju EU pominje zajedno sa javnim preduzećima, mogu se navesti koncesionari javnih radova ili javnih službi, poput npr. RAI u Italiji.<sup>8</sup>

Osim u Ugovoru, pravila konkurencije za javna preduzeća su sadržana i u brojnim sekundarnim aktima (uredbe, direktive), uključujući i odredbe o osnivanju i funkcionisanju javnih kompanija u pojedinim sektorima<sup>9</sup>. Najzad, neformalni "ali uticajni izvor prava predstavlja i praksa Suda pravde EU, a kasnije i Prvostepenog suda".<sup>10</sup>

Iako je načelo primene prava konkurencije na javna preduzeća na prvi pogled jasno, u praksi, kako se to ističe u stručnoj literaturi "ograničavanje uticaja na konkurenciju na neophodni minimum koje proizilazi iz delovanja javnih preduzeća predstavlja vrlo osetljiv zadatak."<sup>11</sup> S obzirom da je reč o preduzećima koja obavljaju funkciju od opšteg ekonomskog interesa za zajednicu, na njih se pravila o konkurenciji primenjuju vodeći računa o specifičnoj misiji koja im je poverena, odnosno imajući u vidu da izvršenje te misije ima prioritet u odnosu na očuvanje konkurencije, što se ceni u svakom posebnom slučaju. Ipak, to ne znači da javno preduzeće može da se ponaša nezavisno od pravila o konkurenciji.<sup>12</sup>

#### DRŽAVNE OPERACIJE JAVNIH PREDUZEĆA

Odredbe člana 106. Ugovora o funkcionisanju EU predstavljaju odredbu opšteg karaktera kojima se utvrđuje da države članice moraju poštovati Ugovor kada se radi o funkcionisanju javnih preduzeća. U tom smislu, one se mogu smatrati za *lex specialis* u odnosu na opšte obaveze iz Ugovora, a posebno u odnosu na obavezu da države članice međusobno sarađuju kako bi se ostvarili ciljevi Ugovora i da se

---

<sup>8</sup> Slučaj *Sači* 155/73, 30.04.1974.

<sup>9</sup> Vidi R. Vukadinović, *Uvod u institucije i pravo Evropske unije*, Kragujevac 2008, str. 372.

<sup>10</sup> *Ibid*, str. 372.

<sup>11</sup> Vidi A. Evans, *Competition and other Economic Provisions* u: A. Ott and K. Inglis, *Handbook on European Enlargement, A Commenatary*, the Asser Press, The Hague, 2002, str. 591.

<sup>12</sup> Videti Međak V, Ateljević V, *Vodič kroz politike EU – Trgovina*, EPUS, Beograd, 2011, str. 88.

uzdrže od bilo kakve aktivnosti koja bi mogla da ugrozi realizaciju ugovora. Izraz „mere“ iz člana 106. se tumači široko. On ne podrazumeva samo obavezujuće propise i mere koje preuzima javna vlast, nego i neobavezujuće „zahteve“ koje vlasti upućuju javnim preduzećima, na način koji je suprotan pravilima o poštovanju konkurencije (članovi 101. raniji 81. i 102. raniji 82). Ipak, u slučaju *Macrotron*<sup>13</sup> Evropski sud pravde je doneo presudu iz koje proizilazi da država članica ne krši Ugovor u slučaju da samo toleriše ponašanje koje je suprotno zahtevima o konkurenciji. Ova presuda se odnosila na delovanje nemačke firme za zapošljavanje koje je tolerisano od strane Saveznog ureda za zapošljavanje SRN što je predstavljalo derogaciju od ekskluzivnog prava na traženje zaposlenja koje je imao Savezni ured. U ovom slučaju, generalni pravobranilac pri Sudu je istakao da će odredbe „člana 86. (sada član 106) biti prekršene samo u slučaju da država članica utiče na pojavu ponašanja suprotnom propisima iz članova 81. i 82“. Sa svoje strane, Sud pravde je na nešto složeniji način istakao da su pravila Ugovora prekršena ukoliko država članica stvori takvu situaciju u kojoj javno preduzeće ne može da se ponaša drugačije, osim da prekrši pravila o konkurenciji<sup>14</sup>. To se, na primer može desiti u situaciji kada jedna firma ima ekskluzivno pravo da upućuje radnike na rad u luku, pri čemu istovremeno konkuriše u pružanju lučkih usluga. U istom smislu, doći će do kršenja pravila konkurencije kada država članica donese takva pravila, propise i slično, kojima se omogućava jednom preduzeću kome su dodeljena posebna prava, da „zloupotrebi dominantan položaj“, odnosno da bude „dovedeno“ u situaciju da se tako ponaša. Kako se navodi u literaturi, država može da usvoji propise koji samim svojim sadržajem nameću titularu monopola „zloupotrebu dominantnog položaja“ ili koji „nužno navode titulara monopola da zloupotrebi dominantan položaj.“<sup>15</sup>

Kršenje prava konkurencije od strane javnih preduzeća se najčešće događa u oblastima gde javna preduzeća pored obavljanja delatnosti od javnog značaja istovremeno obavljaju i komercijalnu delatnost u oblasti u kojoj postoje drugi učesnici na tržištu koji konkurišu tom preduzeću. Česti su slučajevi gde javno preduzeće upravlja nacionalnom infrastrukturu u određenom sektoru gde je ta infrastruktura neophodna za obavljanje komercijalne delatnosti, daje privilegovan pristup domaćim preduzećima u odnosu na strana. To se, na primer dešava u slučajevima gde takva infrastruktura predstavlja monopol (luke, aerodromi,

---

<sup>13</sup> ECJ, Case C41/90, ECR 1-1979.

<sup>14</sup> *Ibid*, I-2017.

<sup>15</sup> K. Damjanović i dr, *n.delo*, str. 80-81.

telekomunikacije, železnice, dalekovodna mreža). U takvim slučajevima Evropska komisija posebno prati ponašanje takvih preduzeća u cilju obezbeđenja nesmetanog funkcionisanja unutrašnjeg tržišta.<sup>16</sup>

### DRŽAVNA POMOĆ I JAVNA PREDUZEĆA

Član 345. Ugovora o funkcionisanju EU (bivši član 295) potvrđuje da Ugovor "*ni na koji način ne utiče na pravni režim svojine koji postoji u državama članicama*". Ovo podrazumeva da državne investicije kao takve nisu zabranjene Ugovorom, za razliku od državne pomoći, koja je precizno regulisana. Direktiva 93/84<sup>17</sup> predviđa obavezu informisanja Evropske komisije u pogledu finansijskih odnosa između javnih vlasti i javnih firmi čiji je godišnji obrt veći od 250 miliona evra. Komisija smatra da državne investicije mogu da predstavljaju državnu pomoć i da bi u tom slučaju mogle biti zabranjene u slučajevima u kojima pod normalnim tržišnim uslovima to ne bi bilo opravdano za privatne investitore. Na primer, državna investicija ne bi bila opravdana u slučajevima kada je finansijska situacija kompanije takva da ne bi garantovala normalan povraćaj kapitala (u vidu dividendi ili porasta kapitala) u jednom razumnom periodu. Ukoliko kompanija ima gubitke, investicija koja obuhvata plaćanje gubitaka i povećanje kapitala podrazumeva i mere restrukturacije firme i usklađenost između visine kapitala i predviđenih mera racionalizacije i restrukturacije kompanije. Za procenu opravdanosti investicije bitna činjenica je i sektor u kome se investicija obavlja.<sup>18</sup>

Očigledno je da je za svaku investiciju nepophodno izvršiti analizu rizika, koja podrazumeva i neke aspekte koje proizilaze iz slobodne procene ekonomske situacije za investitora. Nekada i privatni investitori svoje investicije baziraju, ne na neposrednom profitu, nego na dalekosežnijim koristima (posebno kada se radi o velikim multinacionalama ili o finansijskim fondovima) ili "nesebičnoj" podršci između kompanija koje pripadaju istoj poslovnoj grupaciji. Ovo je još očiglednije kod državnih investicija o čemu Evropska komisija vodi računa prilikom ocene da li se radi o "investiciji" ili pak o "državnoj pomoći". U nekim slučajevima investicija koje imaju regionalni efekt (konverzija operacija, preraspodela radnika i sl) i koje

---

<sup>16</sup> Vidi Međak, Ateljević, *Trgovina, n.delo*, str. 89.

<sup>17</sup> OJEC L 254/16. Ovom direktivom uspostavljeni su amandmani na direktivu 80/723 o transparentnosti finansijskih odnosa između država članica i javnih preduzeća.

<sup>18</sup> Communication to the member States – Application of Articles 92 and 93 and of Art. 5 of Commission Directive 80/723 to Public Undertakings in the Manufacturing Sector (OJEC 1991 C 273).

se obavljaju i od strane privatnog i od strane javnog sektora nisu tretirane kao "pomoć" u smislu Ugovora o EU, iako su u načelu aktivnosti "regionalnog razvoja" od strane javnih vlasti tretirane kao državna pomoć. Prema jednom komentaru pravobranioca Suda pravde (u slučaju *Italija v. Komisija*)<sup>19</sup> koji se odnosio na dokapitalizaciju italijanske tekstilne firme, odnosi "između javnog i privatnog sektora su nekada tako bliski da privatni preduzetnik ne može ignorisati socijalne i regionalne posledice" svojih aktivnosti. Međutim, u takvom slučaju, preduzetnik ne bi odgovorio svojim obavezama prema akcionarima, kreditorima i zaposlenima ukoliko nastavi da podržava kompaniju koja ima gubitke u sektoru sa prevelikim kapacitetom i ukoliko ne donese plan o restrukturaciji. Prema mišljenju Suda pravde, postoji "pomoć" u slučaju da se investicija ostvaruje bez ikakvog razmatranja pitanja povratka kapitala, bar i na duži rok.<sup>20</sup>

Najzad, Evropska komisija prihvata razlike u poslovnom pristupu u slučajevima kada privatni investitor, s jedne strane poseduje manjinski deo akcija, od slučaja kada se radi o punoj kontroli kompanije, s druge strane. U prvom slučaju, najčešće se može zapaziti ponašanje u kom ima špekulativnih i kratkoročnih interesa. U drugom slučaju, u pitanju su dugoročniji interesi koji se zapažaju i u pogledu investiranja. Ovo ponašanje se poredi sa delovanjem javnih vlasti koje kontrolišu neku kompaniju. U načelu, trebalo bi da postoje razlike u odnosu javnih vlasti u slučajevima kada one većinski poseduju neku privrednu grupu, od slučaja kada su u posedu samo jednog procenta akcija određene kompanije. Drugim rečima, u svojim procenama postojanja državne pomoći Evropska komisija se zasniva na modelu "idealnog investitora" ili razumnog investitora koji prilikom investiranja vodi računa i o dugoročnim efektima profita imajući u vidu i globalniju ili sektorsku politiku.<sup>21</sup>

#### UPRAVLJANJE JAVNIM PREDUZEĆIMA

Ukoliko imaju "ekonomske ciljeve" javna preduzeća predstavljaju "normalne" kompanije u smislu članova 101. i 102. (tj. ranijih članova 81 i 82) Ugovora o funkcionisanju EU. Kao takve, te firme su obavezne da poštuju pravila o konkurenciji. Pojam "ekonomski" bi se mogao definisati imajući u vidu članove 3. i 4. UFEU koji govore o carinskoj uniji i o unutrašnjem tržištu. Drugim rečima, termin nema samo usko, tehničko značenje. Zbog toga javno preduzeće, čak i u

---

<sup>19</sup> ECJ, case 303/88, ECR I-1433.

<sup>20</sup> *Ibid.*

<sup>21</sup> Videti detaljnije kod A. Evans, *Competition and other Economic Provisions*, *n.delo*, str. 594-595.

slučaju kada je zakonom ovlašćeno da naplaćuje takse ili određuje uslove za pružanje usluga potrošačima, smatra se da se bavi "poslovnim aktivnostima" u smislu člana 102 (82) UFEU. Članovi 101 i 102. UFEU se primenjuju na ponašanje javnog preduzeća kada posredstvom takvog entiteta država realizuje ekonomske aktivnosti industrijskog ili komercijalnog karaktera putem prodaje roba ili pružanja usluga na tržištu.<sup>22</sup> Dakle, preduzeće mora da vodi računa o odredbama prava konkurencije. Ovo čak i u slučaju da je ono "integrisano u državnu administraciju" odnosno čini deo uprave u pravnom smislu. Samo državni entitet koji "obavlja nadležnosti koje tipično pripadaju javnim vlastima" ne potpada pod odredbe članova 101. i 102.<sup>23</sup>

Treba naglasiti da se pravo konkurencije EU primenjuje na aktivnosti koje su povezane sa pitanjem "integracije tržišta" u najširem smislu, odnosno na aktivnosti koje su deo privrednog sistema. Ovo drugim rečima znači da pravo konkurencije ne važi u slučajevima kada se radi o delatnostima i odnosima koji nemaju tržišno-ekonomski karakter, nego su u pitanju nadležnosti ili aktivnosti kulturnog ili obrazovnog tipa. U istom smislu članovi 101. i 102 UFEU se ne primenjuju na aktivnosti autonomnog javnog tela ukoliko ono deluje u javnom interesu i koje nema komercijalno-privredni karakter.

U skladu sa gornjim napomenama, ponašanje javnih preduzeća u načelu mora biti u skladu sa odredbama o konkurenciji Ugovora EU. Tako je, na primer konstatovano da je *British Telecom* prekršio odredbe člana 102. (ranijeg 82) UFEU tako što je nametnuo ograničenja u korišćenju telefona i teleksa u pogledu usluga koje pružaju neke druge kompanije. Slično tome, *British Leyland* je prekršio pravila time što je nametnuo ograničenja za davanje tipskih odobrenja sertifikata za svoje proizvode.<sup>24</sup>

Kada se radi o ponašanju javnih preduzeća iz trećih zemalja, za njih takođe važe pravila o konkurenciji (članovi 101. i 102) iako se u praksi ovakvi slučajevi ređe pojavljuju.

---

<sup>22</sup> U ovom smislu videti Commission Decision 95/513, OJEC 1998, L 252.

<sup>23</sup> ECE, Case 364, ECR I-43.

<sup>24</sup> Odluke Komisije 82/861 (OJEC 1982 L 360) i 84/379 (OJEC 1984 L 207).

IZUZECI OD PRIMENE PRAVILA KONKURENCIJE EU NA JAVNA  
PREDUZEĆA

Član 106, stav 2. se odnosi na preduzeća kojima su dodeljene nadležnosti koje imaju opšti ekonomski interes ili koje imaju karakter (fiskalnih) monopola koji ostvaruje profit.<sup>25</sup> U tom članu se kaže da se odredbe ovog Ugovora, a posebno pravila o konkurenciji primenjuju samo ukoliko primena tih pravila pravno ili faktički ne sprečava izvršavanje zadataka koji su im povereni. Istovremeno, razvoj trgovinskog prometa ne sme biti ugrožen u meri koja bi bila protivna interesima Zajednice (Unije). Imajući u vidu ove odredbe, jasno je da se odredbe o konkurenciji, kao i državne mere ocenjuju na drugačiji način kada se radi o kompanijama iz člana 106(2).

Na primer, to se odnosi na slučaj isključivog prava nabavki (snabdevanja), kao i isključivo pravo za skupljanje, prenos i distribuciju pošte ili odredbe o opštim uslugama u lukama i slično. To može da obuhvati i državnu pomoć. Jedini razlog državne pomoći u ovom slučaju bi mogao biti povezan sa potrebom da se pokriju dodatni troškovi kompaniji koja je zadužena sa aktivnostima opštog ekonomskog interesa. U tom slučaju, državna pomoć bi trebalo da omogući kompaniji da obavlja zadatke opštog ekonomskog interesa u uslovima ekonomske ravnoteže. Tada bi bila moguća pomoć kojom bi se pokrili troškovi, npr. regionalnog razvoja.<sup>26</sup>

U načelu, Sud pravde EU se drži striktno interpretacije člana 106.2 (bivši 86.2) imajući u vidu da se radi o izuzetku od osnovnih odredbi Ugovora o EU. Tako, na primer Sud pravde striktno tumači da se obaveza mora izričito odnositi na aktivnosti preduzeća koje je u pitanju i da bi primena opštih odredbi Ugovora u tom slučaju mogla da poremeti obaveze od opštog ekonomskog interesa.<sup>27</sup> Dakle, zadaci moraju da budu povezani sa konkretnom kompanijom, a ne samo da proizilaze iz primene opštih odredbi. Sud izričito naglašava da je izuzimanje od opštih odredbi konkurencije naophodno kako bi se ostvarili ciljevi i zadaci koje je dobila konkretna kompanija.<sup>28</sup> U isto vreme, aktivnost javnog preduzeća koja predstavlja izvršenje njenih zadataka je striktno tumačena. Na primer, u slučaju entiteta stvorenog u cilju promocije naučnih istraživanja, član 106 (86) stav 2. se ne

---

<sup>25</sup> Vidi R. Vukadinović, *n.delo*, str. 598.

<sup>26</sup> Videti, na primer ECJ Case T-106 (1979 ECR II 229).

<sup>27</sup> ECJ Case 7/82 (1983 ECR 483).

<sup>28</sup> ECJ case C 203/96 (1998 ECR I 4075).

primenjuje na njegove marketinške aranžmane.<sup>29</sup> U drugom slučaju, ako se stvaranje javnog monopola može tumačiti potrebom za angažovanjem državne pomoći (subvencija) član 106 (86) stav. 2. se ne primenjuje na specifične usluge koje se mogu odvojiti od usluga koje imaju opšti interes. Prema Komisiji, član 106 (86) stav 2. se ne primenjuje na ponašanje koje nije "proisteklo" od države članice, nego je posledica "samostalne odluke same javne kompanije."<sup>30</sup>

### Procedura

Član 106 (86) stav 3. predviđa da će Komisija obezbediti primenu tog člana putem usvajanja odgovarajućih direktiva ili odluka upućenih državama članicama. U tom smislu, direktiva 80/723 kojom se obezbeđuje transparentnost finansijskih odnosa između država članica i njihovih javnih preduzeća je usvojena na osnovu člana 86. stav 3. Ugovora (sada član 106, stav 3). Direktiva je usvojena imajući u vidu teškoće koje proizilaze za pitanja primene državne pomoći na kompleksne finansijske odnose koji postoje između javnih preduzeća i javnih vlasti.

Treba naglasiti da u ovom slučaju direktive Komisije nemaju tzv. *direktan efekat*, tj. odnose se samo na države, a ne i na pravna ili fizička lica. Pored toga, Evropska komisija je nadležna da odlučuje i o eventualnom ukidanju posebnih ili isključivih prava koje su države dodelile određenim preduzećima. Obavljajući ove nadležnosti, Komisija je na primer usvojila nekoliko direktiva kojima je ukinula monopole u oblasti telekomunikacija.<sup>31</sup>

### PRAVILA O KONKURENCIJI U DOMAĆEM PRAVU I PROPISI EU

U sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju Srbije sa EU (koji još nije u potpunosti stupio na snagu<sup>32</sup>) kaže se (član 74. "javna preduzeća") da će istekom roka od 3 godine nakon stupanja na snagu sporazuma<sup>33</sup>, Srbija primenjivati na javna preduzeća i preduzeća kojima su dodeljena posebna prava, „načela koja su

---

<sup>29</sup> ECJ Case 258/78 (1982 ECR 2015).

<sup>30</sup> Commission Decision 98/190 (OJEC 1998 L 72).

<sup>31</sup> K. Damjanović i dr. *n.delo*, str. 82.

<sup>32</sup> Do februara 2012. SSP je ratifikovala većina država članica, sa izuzetkom Rumunije, Litvanije i Beglije.

<sup>33</sup> Tj. od 1.1.2012.

urtvrđena u Ugovoru o EZ, sa posebnim upućivanjem na član 86" (sada član 106)<sup>34</sup>. Iste odredbe sadrži i prelazni sporazum<sup>35</sup> (član 39 tzv. "Prelaznog sporazuma").

U pogledu pravila o poštovanju konkurencije, u Srbiji se primenjuju Zakon o zaštiti konkurencije<sup>36</sup> i Zakon o kontroli državne pomoći.<sup>37</sup>

Srbija je na osnovu SSP preuzela obavezu da će odredbe o javnim preduzećima, kao i o pravu konkurencije, uskladiti sa pravilima EU. Ove obaveze sadrži poglavlje VI SSP pod nazivom "Usklađivanje zakona i pravila o zaštiti konkurencije" (članovi 73. i 74). Obaveza usklađivanja takođe obuhvata i pravila o državnoj pomoći. Evropska komisija je u "Mišljenju o zahtevu Srbije za članstvo u EU"<sup>38</sup> od 12. oktobra 2011. istakla da postoje "svi osnovni aspekti pravnog i institucionalnog okvira" u Srbiji utvđeni sa pravnim tekovinama EU po pitanju borbe protiv monopola i koncentracija. Takođe se ističe da je "uspostavljen pravni i institucionalni okvir u oblasti kontrole državne pomoći". Šeme za dodelu državne pomoći moraju se uskladiti sa pravnim tekovinama EU do januara 2013. godine. Takođe se ukazuje da niz preduzeća u Srbiji uživa *de facto* ili *de iure* specijalna ili ekskluzivna prava prvenstveno u oblastima energetike, transporta, infrastrukture, poštanskih usluga, telekomunikacija, emitovanja, poljoprivrede i životne sredine<sup>39</sup>. U zaključku, ističe se da će Srbija "morati da uloži dodatne napore radi usaglašavanja sa pravnim tekovinama EU u oblastima konkurencije, kao i da ih delotvorno sporvede u srednjem roku."<sup>40</sup>

---

<sup>34</sup> Za tekst SSP videti: [http://www.seio.gov.rs/upload/documents/sporazumi\\_sa\\_eu/ssp\\_parafirani\\_sa\\_aneksima\\_sr.pdf](http://www.seio.gov.rs/upload/documents/sporazumi_sa_eu/ssp_parafirani_sa_aneksima_sr.pdf), kao i Sl. glasnik RS br. 83/08, 10/09/2008.

<sup>35</sup> Prelazni sporazum o trgovini i trgovinskim pitanjima između EZ, s jedne strane i Republike Srbije, s druge strane. Zakon o ratifikaciji Prelaznog sporazuma, Sl. glasnik RS br. 83/08, 10. septembar 2008. godine. Prelazni sporazum sadrži materiju SSP koja se nalazi u isključivoj nadležnosti EU i za njega nije potrebna ratifikacija država članica. Prelazni sporazum je stupio na snagu 1.1.2009. Prestaje da važi stupanjem SSP.

<sup>36</sup> Sl. Glasnik RS 51/2009. ovim Zakonom koji se primenjuje od 1.11.2009. zamenjen je Zakon o zaštiti konkurencije iz 2005. O primeni Zakona i uredbama koje je Vlada RS donela v. Međak, Ateljević, *Trgovina, op. cit.*, str. 106-107.

<sup>37</sup> Sl. glasnik, RS 51/2009.

<sup>38</sup> COM 2001/668 od 12/10/2011.

<sup>39</sup> *Ibid.*, str. 87-88.

<sup>40</sup> *Ibid.*

Duško Lopandić \*

### Competition Law and Public Companies in European Union

#### *Summary*

*Rules of the competition in Treaty on European Union are applied not only on private sector, but also on public sector- i.e. on public companies. Under EU regulation the public company is a company on which public authorities have direct or indirect influence based on ownership, financial participation or principles that regulates work of the company.*

*This kind of companies perform the functions of general economic interest for community. Rules of competition are applied on them having in mind their specific mission, and having in mind that fulfilment of that mission has a priority compared to preservation of competition, which is appreciated in every single case. Development of trade should not be endangered to an extent which would be contrary to the interests of the European Union.*

**Keywords:** competition law, public companies, European Union, private sector, public sector, economic interest, trade.

---

\* Assistant of Minister of Foreign Affairs. Phd at the University of Paris I. Research Associate.